

Richtlijnen: dwangbuis of hulpmiddel?

Dr. Johan Van den Eynde

Medisch coördinator MBE Waasland

CRA WZC De Plataan

Definitie

- Richtlijn
 - Aanwijzing van een te volgen gedrag of handelwijze (Van Dale)
- Aanbeveling
- Guideline
 - a detailed plan or explanation **to guide you** in setting standards or determining a course of action

Doel van een richtlijn

- Clinici helpen in dagelijkse praktijk
 - Goede zorg te verlenen
 - Goede beslissingen te nemen
 - De beste therapie te kiezen
- Wetenschappelijk onderzoek
vertalen naar de praktijk
- Gebaseerd op EVIDENTIE

Grade-systeem

- Graad van Evidentie
 - A: sterke
 - B: matige
 - C: zwakke
- Graad van aanbeveling
 - 1: sterk
 - 2: zwak
- Voorbeeld:
 - 1A: sterk aan te bevelen aan elke pt.
 - 2C: er zijn argumenten om deze actie aan te bevelen voor bepaalde patiënten

wetenschappelijke studies

HOME

PALLIALINE.BE

PALLIATIEVE ZORG

RICHTLIJNEN

TOEKOMST

LINKS

DE FEDERATIE PALLIATIEVE ZORG VLAANDEREN HEET U WELKOM OP PALLIALINE.BE

Deze website is gebaseerd op de Nederlandse website www.pallialine.nl van het Integraal Kankercentrum Nederland (IKNL) en tot stand gekomen om zorgverleners in de palliatieve zorg te ondersteunen in hun werk door het aanbieden van richtlijnen. Deze richtlijnen behandelen de verschillende aspecten van de palliatieve zorgverlening. Hiervoor wordt de huidige wetenschappelijke kennis zoals bekend in de literatuur gekoppeld aan de ruime praktijkervaring van zorgverleners in Vlaanderen uit verschillende disciplines. Voor meer uitleg, zie [onze werkwijze](#).

De laatste nieuwe richtlijnen:

- [Hypercalciëmie \(september 2011\)](#)
- [Sedatie \(december 2010\)](#)
- [Hik \(december 2010\)](#)
- [Nausea en braken \(oktober 2010\)](#)
- [Dyspnoe \(oktober 2010\)](#)
- [Hoesten \(oktober 2010\)](#)
- [Koorts \(oktober 2010\)](#)

Richtlijnen in opbouw:

- Pijn
- Hartsdecompensatie
- Delirium
- Maligne obstructie

Indien u op de hoogte wenst te blijven van nieuw verschenen richtlijnen, laat dan hier [uw email-adres](#) na.

Indien u interesse hebt om mee te werken aan het ontwikkelen, schrijven, becommentariëren of toetsen van een richtlijn, laat dan hier [uw gegevens](#) na.

Indien u andere vragen of bemerkingen heeft, kunt u ons [hier contacteren](#).

Richtlijn Sedatie

Behandeling	GRADE - score	Referenties
Definitie palliatieve sedatie	1B/C	Broeckaert 2000, Broeckaert 2002, Broeckaert & Nuñez-Olarte 2002, Porta Sales e.a. 2002, Société Suisse de Médecine et de Soins palliatifs 2005, Federatie Palliatieve Zorg Vlaanderen 2006, Broeckaert 2008a, , Claessens e.a. 2008, Broeckaert 2009, Broeckaert e.a. 2009, Kirk e.a. 2010
Opzet palliatieve sedatie	1B/C	Zie naast de onder 1 vermelde referenties ook De Graeff & Dean 2007, KNMG 2009, Quill e.a. 2009, Cherny e.a. 2009, Maltoni e.a. 2009, Quill e.a. 2010, Cellarius & Henry 2010, Claessens e.a. 2010
Verdere afbakening palliatieve sedatie	1B/C	Zie naast de onder 1 vermelde referenties ook De Graeff & Dean 2007, KNMG 2009, Quill e.a. 2009, Cherny e.a. 2009, Maltoni e.a. 2009, Quill e.a. 2010, Cellarius & Henry 2010, Claessens e.a. 2010
Refractaire symptomen	1B	Zie naast de onder 1 vermelde referenties ook Cherny & Portenoy 1994, Stone e.a. 1997, Chater e.a. 1998, De Graeff & Dean 2007, Schuman-Olivier e.a. 2008, Rietjens e.a. 2008, Maltoni e.a. 2009, Claessens e.a. 2010
Voedsel en vocht	1B/C	Zie naast de onder 1 vermelde referenties ook Morita e.a. 1999, Rousseau 2003, Cameron e.a. 2004, Morita e.a. 2005, National Ethics Committee 2006, Claessens e.a. 2010
Palliatieve sedatie en euthanasie	1B	Zie naast de onder 1 vermelde referenties ook Gevers 2003, Materstvedt e.a. 2003, Rietjens e.a. 2008, KNMG 2009, Maltoni e.a. 2009, Mercadante e.a. 2009, Russell e.a. 2010
Stappenplan: voorwaarden	1B	Zie naast de onder 1 vermelde referenties ook Chater e.a. 1998, Morita e.a. 2004a, Morita e.a. 2004b, De Graeff & Dean 2007, Nauck & Alt-Epping 2008, KNMG 2009, Cherny e.a. 2009
Stappenplan: uitvoering	1B	de Graeff & Dean 2007, P. Claessens e.a. 2008, Reuzel e.a. 2008, KNMG 2009, Krakauer & Quinn 2009, Vereniging Integrale Kankercentra 2009, Cherny e.a. 2009, K. Hauser & D. Walsh 2009, Kirk e.a. 2010

Richtlijn: Nausea-Braken

– Behandeling

- Niet medicamenteus:
- Medicamenteus:....

bij vertraagde maagontlediging of abdominale oorzaken (exclusief ileus, zie boven):

- metoclopramide [1A]^{14,82,31} 3-4 dd 10-20 mg p.o. of 20-40 mg supp./60-120 mg/24 hr s.c. of i.v., of

Europese richtlijn

Depressie

Welcome (Guest)

username:

password:

European Palliative Care Research Collaborative

Welcome to the homepage of the EPCRC website.

Site visits: 271576

Page views: 342096

(visits today): 36

[Home](#)

[My Account](#)

[Project Overview](#)

[Participants](#)

[Resources](#)

[Meetings](#)

[News](#)

[Project Documents](#)

[Work Packages](#)

[Discussion Forum](#)

[Guidelines](#)

EPCRC: Document files

Depression - Guidelines

•The Management of Depression in Palliative Care. European Clinical Guidelines.

Filename:	Added:	Link
the management of depression in palliative care_web.pdf	Feb-24-2011	 view

- **WWW.EPCRC.ORG**
 - Preventie
 - Diagnose
 - Therapie

Kernboodschappen: preventie

Prevention: evidence and recommendation summary

Prevention	Quality of evidence	Strength of recommendation
Recommendation 1 Clinicians should communicate with palliative care patients in an open, non-judgemental, patient-centred manner and actively enquire about their concerns and feelings.	Moderate Consistent evidence from non-randomised studies	Strong Moderate quality evidence; low risk of harm; consistent with patient preferences and clinical opinion
Recommendation 2 In accordance with patients' wishes, clinicians should provide information on the nature, course and treatment of their illness, and appropriate sources of support.	Moderate Consistent evidence from non-randomised studies	Strong Moderate quality evidence; low risk of harm; consistent with patient preferences and clinical opinion
Recommendation 3 Clinicians should consider referral to specialist palliative care for improved symptom control and psychosocial support.	High Evidence from well-conducted RCTs	Strong High quality evidence; low risk of harm; some evidence of cost-savings

Preventie: herken de risicopatiënt

- Persoonlijke/familiale voorgeschiedenis
- Samenloop van stressmomenten
- Afwezige mantelzorg/sociaal netwerk
- Jonge personen
- Vergevoorderde ziekte bij diagnose
- Chronische pijn
- Zwakke algemene conditie

Kernboodschappen: diagnose

4. Vraag naar stemming 1B
(~zoals je naar de pijn vraagt)

5. Screening naar depressie met tools 2C

6. Doe regelmatig navraag naar de 1B
stemming
(psychische en fysische toestand
van palliatieve ptn zeer variabel)

Herken de symptomen

- Lage stemming < 2 weken +++
- Zelfmoordgedachten//Euthanasievraag
- Fatalistische gevoelens
(over andere zaken dan eigen ziekte: wereldproblemen)
- Disproportionele fysische symptomen
- Onbehandelbare fysische symptomen

Depressie: diagnose-2

- Diagnose:
 - Evalueer de ernst van diagnose (DSM-IV)
 - Andere fysische symptomen
- Evalueer en sluit andere ziektes uit:
 - Delier
 - Hersen meta's
 - Medicatie-nevenwerkingen

Kernboodschappen: behandeling

7. Verwijs ptn. met depressie naar specialisten in palliatieve zorg voor symptoomcontrole en psychologische ondersteuning 1A
8. Overweeg antidepressiva bij falen symptoomcontrole 1A
9. Overweeg psychologische ondersteuning 1A

Aanbevelingen

- Optimaliseer palliatieve zorg
 - Fysisch / emotioneel / sociaal / spiritueel
 - Financiële ondersteuning
- Actieve beluistering van noden van pt.
- Geef voldoende/aangepaste informatie over ziekte/behandeling/prognose
- Cognitieve Gedrag Therapie
- Probleem Oplossende Therapie

Recommendations

Choice of antidepressant:

- There is no strong evidence to suggest that one antidepressant is preferable over others
- We suggest that clinicians become familiar with some of the better performing antidepressants second generation antidepressants e.g. **sertraline**, **citalopram** & **mirtazapine**
- Tricyclic antidepressants e.g. **amitriptyline** may be useful for patients with particular symptoms such as neuropathic pain and some evidence suggests that they may have earlier onset of action than SSRIs

Huiswerk

- Richtlijnen Vlaanderen
 - **www.pallialine.be**
- Richtlijnen Europese Associatie
 - **www.eapcnet.eu**
 - **depressie**
 - http://www.epcrc.org/publication_listfiles.php?id=B37xKfhn62SbYIFIsBsd

